HESIODI
ASCRAEI
POEMA, DE CLYPEO *Herculis,*

IOANNE RAMO
Goesano interprete.

¶ LOVANII,
Apud Martinum Rotarium
Bibliopolam Iurat.
M. D. LIII.

Cum Priuilegio Cæ. Ma.

CLARISSIMO VIRO IACOBO SVSIO *Ziriceo* *Ioannes Ramus*. S.

Vm Græcę linguę professor Hesiodi Clypeũ in scholis suis prælegeret, quem ego apud me carmine trãslatum habebã, non potui quin eruditorũ quorũdam hominum consilio me vinci permitterem, qui plurimum à me contendebant, vt nostram translationem in gratiam auditorũ Typographo darem imprimendam. Quod & si nõ sine magno nominis mei periculo factum iri intelligerem, tamen quia amici erant qui hortabantur, & nostram versionẽ animo, vt videbatur, minimè simulato probabant, nihil dubitaui qualemcunque vulgi de mea audacia opinionem incurrere, dũmodo Græcę linguę studiosis viderẽ aliqua saltẽ parte nostrũ officium studiũq; profuturum. Quia tamen verisimile erat in ipsa transferendi festinatione multa me fugisse, quę non satis cõmodè latina inter-

pretatione tetigissem: operæprecium mihi facturus videbar si ea tuæ censuræ iudicioque committerem, quem sciebam, æquè esse in vtriusque linguę professione exercitatum, & in iudicando oculatissimũ, atq; adeò optimum fore iudicem, quem vt te mihi prębeas, & si propter priuatas res tuas honeste à te reijcere possis, plurimũ tamen velim vt hoc onus suscipias, tum propter alia, tum præcipuè vt nostra translatio, quæ multis locis fortasse nimis iners ac supina est, quàm emendatissima ad auditores Gręcæ linguę perueniat. Quòd si facies, & nostrũ opusculum aliquo patrocinio & fauore dignũ iudicabis, nihil alienum à tuis moribus facies, vt qui præter opes (quas fortuna largissime in te effudit) cũ summa humanitate summã eruditionẽ & pietatem coniunxeris. Vale Susie clarissime tuumque Ramum pro contracta olim inter nos amicitia complectere. Louanij 10. Cal. Apriles, Anno 1553.

HESIODI
ASCRÆI POEMA, DE
Clypeo Herculis

Vm natale solum patriósque Alcmena pœnates
Linqueret, & profugum sequeretur nupta maritū
Thebanos uersus fines, genus omne uerendum
Fœminei sexus formæ superabat honore,
Atque omnes animi uincebat dotibus, atque
Illius in uultu quiddam castoq; nitebat
Vertice, quale ferè Veneris nitet aurea circum
Tempora: deinde uirum quantum uix ulla colebat
Inter quotquot habent mortalia pectora matres.
Qui licet infausta genitorem cæde tulisset
Illius, illa animum tenuit tamen usque priorem,
Nec uertit quondam quos illi iunxerat ignes.
Quinimo patria postquâm tellure relicta
Versus Agenoreos fines, Cadmiq; superbum
Imperio populum supplex gentemq; petisset,
Illa secuta domos coniunx habitauit easdem.
Non tamen amplexu prius est dignata maritum

Exordiū a cōmēdatione Alcmenæ, quæ Amphitrionem patris sui interfectorē Thebas secuta est.

Exemplum constantissimi amoris coniugum inter se

In thalamumq; admisit, agros quàm uerteret ultor
[Occasio belli inter Amphitruonem & Taphios] *Hostiles, flammaq; urbes à stirpe ruisset*
Teleboum Taphiumq;, olim qui fortia ferro
Demisere neci magnorum corpora fratrum.
Quippe hoc facturum se protestantibus olim
Promisit superis, quibus hic si uerba dedisset
Illorum ultrices dextras irasq; timebat.
Ergo opus aggreditur promissaq; bella capessit.
[Catalogus eorum qui Amphitruonis partes secuti sunt.] *Cui mox se comites equitum genus acre ruentum*
Bœoti adiungunt, belli pugnæq; furentes
Ardore, & clypeos docti uersare trilices.
Et locri breuibus pugnantes comnus armis.
Queis sese inuicti bello quoque Phocides addunt.
Tales Amphitruo populos & talia bello
Pectora, Teleboas Taphiosq; assumit in hostes.
Iuppiter interea genitor diuûmq; hominumq;,
Præcipuè hanc imo uersabat pectore curam:
Vt diuis aliquem subito & mortalibus ægris
Rerum assertorem faceret, belliq; ministrum.
Quæ mox cum certa staret sententia mente,
Vritur Alcmenæ formosæ uirginis igne,
[Iuppiter occupato foris Amphitruone Alcmena potitur.] *Inq; Typhaonium uenit nocturnus Olympo.*
Phicion inde petit, partes ubi raptus in omnes
Se tandem optatis defunctus amoribus explet.
Quaq; thoro Alcmenæ se nocte immiscuit, illa
Amphy-

Amphytruo partis inimica ab gente trophæis
Nocte domum redijt, nihil & cunctatus eosdem,
Dilectæ ingreditur thalamos uxoris, amore
Illius accensus captusq; libidine formæ.
Afflictam ut rerum quisque euitare malarum Cõparatio.
Contendit summam, morbosq; & uincula retro
Si qua fata sinant post terga relinquere certat.
Sic belli Amphitruo motus finire, domumq;
Festinabat iter, castis ut amoribus inde
Coniugis Alcmenæ posset thalamoq; potiri,
Ac tandem addictis quibus arserat ignibus uti.
Sic Alcmena Deo permixta uiroq; gemellos Alcmena ex Ioue Herculẽ, ex Amphi. Iphiclẽ sustulit.
Edidit, hunc omni prorsus uirtute carentem,
Ast illum rebus bello seu pace gerendis
Constantem, sæuum, fortẽ, ualidumq;, grauemq;,
E Ioue quẽ peperit: sed Iphiclea ab Amphitruone
Mortaliq; uiro coniunx permista leuauit.
Eq; Ioue, ut dixi, superûmq; hominumq; parente
Sustulit Alciden, natum qui Martis, & ipsum
Elato extinxit turgentem pectore Cygnum. Hercules Cygnum Martis filiũ interfecit.
Quem forte in Phœbi luco cũ Marte uagantẽ
Inuenit, pugnæ cædisq; libidine plenum,
Et uarijs utrosq; armis ferróque micantes,
Quorum pulsabant terram commota uolatu
Corpora magnorum æripedum, plaustriq; uolatu

 Puluis

Puluis ab illorum pedibus densissimus ibat
Obscura impediens totum caligine cœlum.
Et magni currus radij, chalibœaq; uincla
Ingentem edebant sonitum, lætusq; præmebat
Spes animo uanas Cygnus, quod utroq; perempto
Auriga atque Iouis nato spolia ampla referret.
Verum his euentum spebus Cyrrhæus Apollo
Abnuit, atque aures uotis occlusit, & auctum
Viribus Alciden geminos instruxit in hostes,
Quorũ enses galeæq; nemus per Apollinis omne
Fulsêre, & multo complèrunt lumine syluam,
Visáq; nescio quid penitus commota minari
Luminaq; uultusq; Dei, totoq; moueri
Pectore, & insanis facies efferuere flammis.
Nescio quis tantis queat hostibus obuius esse
Alcides si non posit uiridisq; Iolaus:
Queîs magnæ uires, quibus & sunt fortia bello
Pectora, nec segnes ad martia prælia dextræ.
Tum sic Alcides Iolaum affatur & inquit.
Hercules Iolao nepo tiex fratre *Nescis quàm superos olim diuosq; potentes*
Læserit Amphytruo, tũc cũ sacra mœnia Thebes
(Tirynthum fugiens) & Agenoris arua petiuit
Ob cæsi inuidiam soceri: supplexq; Creonti
Factus & Heniochæ, profugũ qui sedibus amplis
Dignati, ornarunt donis rerumq; dederunt

Quantum

Quantum supplicibus satis hospitioq; receptis.
Sicq; ibi fœlicem chara cum coniuge uitam
Tranquillosq; dies egit, nondumq; peracto
Finierat cursum Titan reuolubilis anno,
Ecce tuus mecum genitor mox nascimur, atque
Prodimus gemini fratres moresq; animumq;
Dissimiles, alter penitus sine mente, soloq;
Iamolim patrio (sic dij uoluêre) relicto
Euristhæa miser non una cede tyrannum
Infamem sequitur, scelerum nisi fortè pudore
Degeneres animos & inertia pectora uertit.
Nec quoq; me immunē patitur Deus esse, laboresq;
Accumulans immittit & ingentes ærumnas.
Arrige nunc age equos phaleris auroq; superbos, Iolaus auriga Hercul.
Atque axes fidens animi currusq; guberna,
Nil uanos Martis strepitus, nihil arma moratus.
Qui Phœbi in longum iaculantis tela, uagatur ἑκατηβελέταο
Per nemus, armorum cupidus requiemq; perosus.
Cui licet in uasto magnæ sint corpore uires,
Nō tamē hinc nostro mihi uulnere fractus abibit.
Quem contra auriga est tali sermone locutus. Iolaus Herculi.
Heu quantis auxit te Rex hominumq; Deumq;
Laudibus, & pelagi rector Neptunus in arce
Qui tenet imperium Thebarum, urbemq; tuetur,
Quod tibi tam clara celebrem uirtute domandum

Obtu-

Obtulerint hostem, quem si superaueris armis,
Nostris perpetuò notus memorabere fastis.
Fortia sume igitur, quibus omnia concutis, arma.
Vt subito coeant iunganturq; axibus axes
Et nostri & Martis, cuius nec adire feroces
Detrectamus equos, nec ad arma uenire mora-
Quinimo infestis in se cũ surgere signis (mur.
Amphitruone satos gladijsq; instare uidebunt
Perculsi fugient, nec ad incita tela resistent.

Hercules Iolao.

Dixit: & Alcides arrisit ad ista nepotis
E tam constanti uenientia pectore uerba,
Affatusq; illum uolucri sermone uicissim
En Iolae, inquit, supremi cura Tonantis
Intentanda mihi mox arma ensesq; propinquant,
Tu si quando aliâs, modo uiribus utere, iamque

Arion equus Herculis.

Omnes expedias trepidantis Arionis artes,
Vt iuuet in partem nunc hãc, nunc uersus in illã.

Hercules ad pugnam instruitur.

Sic fatus subito robustis cruribus aptat
Aere renidentes ocreas, argentea circum
Vincula sortitas, thoracem deinde coruscis
Sydereum flammis uarioq; colore micantem
Induit, hunc illi Pallas florentibus annis
Anceps cùm primum belli discrimen adiret
Obtulerat, colloq; ensem suspendit eburnũ. (rũ
Deinde humero accingit pharetrã, cui tinctile fer

Et tela occultis inerant imbuta uenenis.
Vnde mouerentur lacrhymæ gemitusq; cadẽtum,
Tela polita tamen uarijsq; operosa figuris
Ac de more nigris uestita in cuspide pennis,
Missa quibus celerem raperẽt per inane uolatum.
Tum iaculum capit oblongum ferroq; timendum
Præfixo, capitiq; aptat quàm ferre solebat
Terribilem cristis galeam, multóque rigentem
Circumquaque auro, qua protinus omnia posset
Alcides belli pugnando pericla morari.
Tum manibus Clypeũ ingentẽ, uariũq; leuauit,
In quem nullæ unquàm missæ ualuêre sagittæ,
Plurimáque illæsus qui tela ensésque reiecit,
Quíque ebore & uario paßim spectabilis auro
Electróque nitet, cuiúsq; uolumina gypso
Purpureas inter fulgescunt cærula zonas.
In medio spiris tortus Draco, fronte reflexa,
Luminibusq; iacet multo igne rubentibus, & cui
Tergemino fauces inter stant ordine dentes
Magni terribiles, uultũ cuiq; improba adumbrat
Spargere bellorum causas consueta ferox Lis.
Inq; stuporem animos & deficientia uertit
Pectora, in Alciden stringentum tela uirorum,
Et stygijs uitam morientum destinat umbris,
Mandat & æstiuo torrenda cadauera Phœbo.

Tela ueñ no imbuta.

Clypei Herculis elegãtißima & admirabilis descriptio.

Homines uel solo aspectu huius monstri enecabantur.

ὑποτύ-πωσις acerrimæ pugnæ.

Hic etiam diræ signa atrocissima pugnæ,
Inq; fugam uersos alios aliosq; sequentes
Strage data uideas, multosq; hinc inde tumultus,
Quos Eris adiuncto simul incitat improba Fato.
Inueniesq; alios multo cum sanguine mistam
Vitam exhalantes, alios in uulnera pronos
Deficere, & uitam uix ducere, uulneris illum
Expertem, hunc cæsum pedibus per tota reuinctis
Castra rapi, iamq; arma uirûm, iam corpora multa
Cæde cruentari, & fluere atro sanguine uestes.
Sena bis hos iuxta stridētum colla Draconum
Impetum in aduersos hostes factura uidentur,
Qui contra Alciden ueniunt, aut arma minantur.
Hocq; magis inter se strídunt dentibus, idem
Quo magis Alcides profuso sanguine pugnat.
Quorum terga notis maculisq; aspersa uideres,
Collaq; non uno passim uariata colore.

Leonum & Suum inter se certamē

Haud procul inde Sues implacatiq; Leones
Aduersi occurrunt oculis crudele tuentes,
Et uelut hinc atq; hinc certamina magna daturi,
Vtrinque expediunt acies, pars uiribus altram
Neutra reformidans interrita fertur in hostem.
Primus & exiliens apris leo fata duobus
Intulit, atque horum quem membra dedêre cruorē
Concretum gremio terra officiosa recepit.

Tam

Tam lætum pugnæ auspicium clamore secuti
Excipiunt comites, & ad incita bella feruntur.
Inde sub his duri Lapithæ ualidiq; Gigantes Pugna Lapitharũ cũ Cẽtauris in nuptijs Pirithoi.
Instituunt aciem Cæneus fortisq; Dryanteus
Hoplus, Pirithoꝰ, Mopsus, Phalerus Prolochusq;
Exadius, necnon pugnax Titaresius, atque
Theseus Ægides fama immortalibus æquus.
Insignes auro iuuenes, insignia quiq;
Arma humeros circum gestãt & pectora circum.
Nubigenæ ex alia Centauri parte superbo
Aduersi occurrunt certatim milite, primi
Ante alios augur Petræus & Asbolus augur,
Hurius atq; Arctus, Drylus, Perimedes & ambo
Peucidæ, uiridiq; Mimas spectabilis æuo.
Conspicui argẽto iuuenes gemmisq; corusci
Sidereis, dextra truncos & robora uibrant,
Crediderit uiuos, ita cominus arma uidentur
Stringere, & infestis clypeis hastisq; minari.
Posthæc alipedes gradiui ipsumq; uideres
Intentum prædæ Martem spolijsq; superbum,
Et longum manibus duris hastile tenentem,
Atque indignanti similem madidumq; cruore.
Quem socij toto cupientes pectore bellum
Circunstãt Pauor atq; Metus, præssimq; sequũtur Pauor & metus ministri Martis
Quos paruo Ioue nata urget discrimie Pallas,

Tristia terribili uoluens certamina uultu,
Et gladium manibus galeamq; in uertice fuluam
Horrendum quatiens, clypeoq; animosa seuero
Infert se mediam spumanti sanguine pugnæ.

Deorum cōcilium.

Hic quoq; Cœlicolæ cuncti super aurea cœli
Tecta sedent taciti, medius quos inter Apollo
Auratam arguto citharam modulamine pulsat
Sacra ubi diuorum sedes & plurima fului,
Circumfusa iacet uis innumerabilis auri.
Blandulaq; inceptant uocales carmina Musæ
Nil quicquam absimiles uiuis mollesq; Deorum
Aures, sublata cantantes uoce morantur.

Portus imago.

Et portum indomiti maris hic, littusq; uideres
Aequoreum, solido fabricatum ex ære, tumensq;
Vt solet iratis exurgere fluctibus æquor.
Errantesq; etiam Delphinas in æquore cernas,
Huc uiuis similes similesq; natantibus illuc
Quos inter geminos meritò admireris euntes
Multo præ cæteris auro argentoq; coruscos
Æquora qui uerrunt caudis æstumq; natando
Exuperant, pauidos captantq; per æquora pisces
Pronus & excelsa ripæ piscator in ora
Explicat in pelagus iactandum rete, tenetq;
Haud aliter quàm si mox submissurus in undas.
Inde sub his Danaes formosæ Persea natum

Pendentetem uideas, nullaq; ex parte, nec usquam
Hærentem clypeo, nec ab illius orbe uagantem
Longius, insolita monstrum nouitate stupendum.
Quod faber ignipotens miranda ita finxerat arte.
Aurea cuius erant circum talaria plantas,
Quiq; ensem ex humeris, humeros redimicula cir- (cũ
Vaginamq; nigro uestitã adamante gerebat,
Et tam secreta clypeum super arte uolabat,
Vt non esse illum, sed imaginis illius umbras
Quilibet esse putet, quem Gorgonis ora Medusæ
A tergo auratis includunt undique bullis.
Atque Orci galea niueum uelante capillum
Ex oculis fugiens umbræ noctisq; ruentis.
Cingitur insidijs, gressusq; effingit euntis.
Cui tres incumbunt cursu post terga sorores
Præcipites, fratremq; petunt gemituq; lacessunt,
Vasta sub hoc resonãt certamine marmora, dãtq;
Ingentem clypei latera omnia quassa fragorem,
Pondus id hos gemitus adamãtina Zona deinceps
Excipit, in qua insunt squammosi terga Dracones
Cærulei, magni, immanes qui sibila lambunt
Porrecti ad iugulum linguis uibrantibus ora.

Zona superueniens maioribus incita turbis
Horret pugnantum fremitu concussa, ruuntq;
Binæ utrinque acies populorumq; arma duorum

Illinc

Perseus. Sic Virg. de Camilla, q. sic per segetes ambulabat, ut eas non attingeret.

Perseus interfecta Medusa fugiens Orci galea inuisibilem se fecit.

Orci galea Prouerb.

Simile est apud Hom. Iliad. 2.

Illinc pro patria charisq; parentibus, illinc
Vrbis in exitium pugnatur, utrinque ruentum
Pars telis oppressa iacet, pars agmine facto
Dimicat, & uarijs pars sustinet artibus hostem.
Turribus è celsis matres trepidæq; puellæ
Acclamant, lachrymisq; genas & mœsta rigantes
Lumina, dissimiles uiuis nihil esse putares.
Ipsáq; tarda gelu uiuendóq; lassa senectus,
Erumpit magno suspirans agmine portis.
Intentisq; deos precibus manibusq; supinis
Inuocat, ut reduces habeant sine sanguine natos.
Interea hos inter miserando funere campus
Feruet, & effuso restagnat gurgite sanguis.
Quo subito accurrunt facto simul agmine Porcæ
Toruæ, terribiles, & humi prostrata sequuntur
Corpora, semineceśq; uiros tepidumq; recenti
Cæde locum, & calido spumantes sanguine riuos,
Spirantésque artus & adhuc uiuentia carpunt
Mēbra uirûm, mæstas Erebi mittūtq; sub umbras,
Ac saturæ exhaustis epoto sanguine uenis,
Exanime abijciunt retro post terga cadauer,
Et uersæ repetunt stragem pugnamq; reuisunt.
Illinc mox sequitur Clotho Lachesisq; sororq;
Atropos, haud equidē magno dea corpore, uerum
Quæ reliquas inter plus maiestatis habere
Cernitur

Porcæ carniuoræ tristitiā cladis augent.

Tres Parcæ.

Cernitur & canis esse excellentior annis,
Quæ male concordes partæ pro corpore prædæ,
Inter se iratæ rixis & torua tuentes
Inijciunt manibúsq; manus atq; unguibus ungues.
Pallida pone subit Caligo, perusta grauisq; Caligo dea,
Crassa genu, & succo uitali exhausta, cuiq;
Porrecta in longos manus utraq; desinit ungues:
Et cui perpetuò mucus sedet ore, genisq;
Fundit humi largo manantem sanguine riuum,
Et terram tabo maculat, faciémque pedésque
Horrendis totum corpus conspersa fauillis.
Quam iuxta celsæ stare urbis mœnia cernas,
Mœnia septenis distincta ex ordine portis.
Insignesq; auro turres, ubi plurima luxu
Turba strepit, choreis & plebs genialibus omnis Nuptiales triumphi.
Curuli assultat sellæ qua nympha marito
Ducitur, ingenti circumstipante caterua.
Et facibus lætis urbs tota accensa coruscat,
Tectáq; collucent hymeneia festa parantum
Atque diem festis tædis flammisq; morantum.
Pone sequi cultas uideas longo agmine matres
Atq; choros, aliter tamen atq; aliter, chorus auras
Percurrens uario citharam modulamine complet:
Ast illæ ad numeros & ad incita carmina saltãt.
Parte alia lectis dapibus mensisq; procaces

Indulgent iuuenes quorum genialia læto
Carmine & audaci resonant conuiuia luxu.
Inter quos alij non læuo numine carmen
Excipiunt, alij saltuq; chorisq; rotati
Effundunt animos hilares, atque omnia passim
Lætitiáq; iocisq; strepunt plausúq; resultant.
Multus & ante urbem feruet cōcursus, equisq;
Exercetur agens ultro citróq; iuuentus.
Rustici labores. Nonnulli breuibus culti ornatiq; lacernis,
Fœcundam curuo proscindunt uomere terram,
Quæ simul ac scissa est, segetem mox edit, eamq;
Sedulus intenta messor metit undiq; falce.
Hordea pone legunt iuuenes demessa, deinde
In uacuis condunt Cerealia munera cellis.
Vindemiæ Imago pulcherrima. Parte legunt alia maturas falcibus uuas
Agricolæ, has alij calathis & uimine texto
Excipiúntq; feruntq; humeris, penitusq; racemis
Exonerant auro uitem argentóq; superbam,
Quam diuûm rara faber usq; ita finxerat arte:
Aurifera ueluti concussam fronde, grauemq;
Pampineis folijs, & quam pulcherrimus auro
Argentoq; pedamentorum sustinet ordo.
Omnis ubi ad citharam salit incita turba, feruntq;
Hi nigras calathis uuas calcantq; uicissim.
Sunt alij qui uina cadis depromere, quiq;

Exonerare lacus & praela undantia certant,
Inq; uices alij pugnis rixisq; citantur,
Vestigantq; feras alij, leporesq; fugaces
Insectantur, ad haec duo corpora magna latrantum
Vndiq; solicitis ceruos clamoribus urgent:
Ast alij fugiunt celeres, cursuq; salutem
Prata per & syluas atq; inuia lustra sequuntur.
Parte equites alia bijugo certamine campum
Corripiuntq; ruuntq; effusi carcere currus
Aduersis spacijs, pendentq; in uerbera proni
Aurigae, dant lora, uolant ui feruida circum
Plaustra choros, radijsq; fremunt, lapsuq; rotarum
Impulsi ualidum titubant, queruliq; feruntur:
Quos inter dubio certaminis alea Marte
Pendet, & alterius sese offert uiribus alter,
Victor ut ex ista qui pugna excederet, auro
Fulgētem caperet tripodem, quē claudus in antro
Mulciber extuderat uaria & fabrefecerat arte.
Oceanus totam clypei circumluit oram
In quo, si uideas, pisces quoq; uiuere credas:
Quem supra Cygni quiddam lugubre sonantes
Pendent, ast ipso pleriq; in gurgite nantes
Aethera permiscent cantu & garritibus undas.
Tam multae attonitus miratur imaginis aurum
Iuppiter, ad cuius mandata precesq; stupendum

Venationis imago.

Curuli certamine aurigae coeūt

Oceanus clypei margines claudit.

 Vulcanus

Vulcanus mira clypeum compegerat arte?
Quem Ioue patre satus dextra librare uirili
Ante alios poterat, nec erant grauia arma ferēti,
His ita munitus currum superinsilit armis,
Haud aliter radiās quàm si mera fulmina cernas.
Et plaustro inuehitur leuiter, rectorq; Iolaus
Dirigit æripedum incessum currumq; gubernat:
Cum subito placidum sese dea numen in orbem
Extulit humana facie Tritonia, & ipsos
Minerua currū Herculis ascendit. *Talibus aggreditur uerbis sicq; orsa profatur.*
Vos ô Lincæa geniti de stirpe nepotes,
Huc agite, & monitis aures aduertite nostris,
Adijciet uobis uires Deus ut spolia ampla
De Cygni clara uictores cæde feratis.
Hoc tamen hoc animo teneas Alcide repostum,
Cum primùm Cygni uitam tuus hauserit ensis,
Linque, nec attingas quacunque excussa iacebunt
Arma, sed intentos oculos aduerte Gradiuo.
Exuuias cuius nulli spoliare liceret.
Et si fortè latus clypeo nudauerit, hasta
Vulnera agens celeri retróq; in tuta recede.
Minerua Herculi & Iolao. *Sic ait, & uolucres scandit Tritonia currus,*
Æternam portans famam nomenq; subacto
Victurum Cygno, flagris auriga citatis
Admonet æripedes, illiq; agitare sonantes

Incipiunt

Incipiunt axes uolucriq; insurgere cursu,
Diua quibus uires quassa dedit Ægide Pallas,
Imaque concrepuit tellus percussa uolantum
Cornipedũ pedibus, cũ plaustra hinc tollere & il-
Alcides, Cygnus Marsq; insatiabilis armis (linc Cõparatio
Aduersi cœpere: uel ut sonat acta procellis
Vnda, uel ut subitis intertonat ignibus æther.
Sic isti stadium iuncti uenere sub unum,
Vnoq; aurigæ cursu iunxere iugales.
Et mixti implerunt crebris hinnitibus auras,
Moxq; propinquantem dictis ingressus acerbis
Alcides Cygnum. Quid equis curruq; uolanti Hercules Cygno.
Intercludis iter, cur nos remoraris euntes?
Quos scis pugnandi gnaros belliq; peritos.
Quare hinc uerte axes atq; interiecta uiarum
Septa aperi, ut liceat Trachini ad splẽdida Regis
Mœnia ferre gradum, qui seruantissimus æqui
Mortales inter Ceyx cognomine regnat:
Et qui te generum legit propriamq; dicauit
Consortem thalami natam tibi, cede proinde,
Cede patescat iter, mihi uel dabis improbe pœnas:
Nam si mecum armis tentes decernere, non te
Eripiet fato genitor Mars, cuius & olim Recēset suum cũ Marte certamẽ.
Succubuit nostræ uis formidabilis hastæ,
Cum miser ante Pylum pugnandi raptus amore

In me torsit agens quantum furor ipse monebat
Iratus iaculum, contráq; ego nostra retorsi
Illius in corpus uiolentis uiribus arma.
Ter clypeo excepit iactus, ter pronus in armis
Procidit, & terram resupino uertice texit.
Mox alio ingressus telo clypeumq; recidi,
Transfixiq; femur medium, quo uulnere fractus
Concidit, inq; putrem subito prostratus arenam
Cum sonitu incubuit, spolijsq; exutus, ab alto
Plurima Dijs superis post pugnam fabula factus.
Sic ait Alcides: cuius nil uerba moratus
Gaudet equis Cygnus nimium confisus, & ultro
In terram prior hinc exultabundus & illinc
Desilit Alcides: sonitum dedit æthere tellus
Tam ualida percussa pedum grauitate, caballos
Aurigæ impulerant propius flagrisq; citabant,
Cum gemini heroes cupidis in mutua dextris
Arma ferebantur. Veluti de uertice rupes
Vi torrentis aquæ per saxa per ardua montis
Præcipitant, ualidoq; trahunt secum omnia lapsu
Strage data nemorum, quercus fractasq; sub ipso
Eripiunt alnos casu piceasq; uirentes,
Dum subiecta petant montis, campiq; iacentem
Planitiem: talis committebatur ab illo
Campestri sonitus certamine, tamq; propinqua
Mœnia

Cōparatio Homero frequens.

Mœnia Mirmidonũ celebrisq; Anthæa et Iolcus Hyperbole
Atque Helice cõcussa dabant Arneq; fragorem.
Cum mixti diris utrinq; ululatibus auras
Pugnantes implent, clari moderator Olympi Hoc Homero & Vir. semper signũ clades
Intonuit læuum omnipotens summoq; cruentas
In gremium terræ profudit ab æthere guttas,
Dilecti faciens in honorem talia nati.
Qualis aper medijs habitãs in uallibus ingens Cõparatio
Aspectuq; ferox toruum & crudele tuetur,
Incitus, inq; canes uenatoresq; cruentos
Horrendum cursu bellum molitur, & acres
Hostibus intendit pugnans infligere dentes,
Et tetrum offensus calido uomit ore cruorem,
Fulmineosq; oculos, aciemq; in fronte minacem
Huc illúcque rotat dubius uultúmque seuerat:
Desilit haud aliter curru Ioue natus ab alto
Tempore quo uirides modulatricésq; cicadæ Veris descriptio per accidentia
Ramorũ assuetæ folijs petulanter inerrant,
Et matutinos per pinguia gramina rores
Nocte abeunte legũt, ut cum iam Phœbus aperta
Lustrarit mundi seriem, sua fundere plena
Carmina uoce queant: cúmq; omnis pullulat arbor,
Et circumplectens segetem pubescit arista,
Ac Phœbus uerno uites oppalliat æstu.
Author lætitiæ Bacchus quibus eximit omnes

Soliciti curas animi mentemq; leuaßit.
Inter se heroes hac tempestate ciebant
Arma auidi, pariterq; animis in bella feroces
Certa ferebantur: Raptorum more Leonum
Qui magna extincti pro corpore prælia cerui,
Horrendo miscent sonitu, cœlumq; fatigant.

Cõparatio Homerica.

Ceu ueluti gemini rostris in rupe cruentis,
Vulturij pugnant, cœlum clangore petentes
Si quem forte uident loca per syluestria ceruum
Cornibus horrẽdum, capreamq; per alta fugacem,
Quam telo fixit nemora inter densa uiator,
Quiq; loci ignarus ferrumq; uolatile linquens
Nec prædam insequitur, nec uestigare laborat,
Quam iuga delapsæ uolucres uix crura trahẽtem,
Arripiunt: hi sic heroes cominus armis
Congreßi ualidis impellunt uocibus auras.

Cygni cum Hercule certamen.

Ac prior Alciden Cygnus consurgit in hostem,
Aggreßusq; agitur, Clypeiq; insigne superbi
Percußit feriens hasta, sed in orbe quietum
Telum nequicquam pendens umbone, resedit.
Post etiam Alcides sua tela leuauit in ipsum
Acrius, & Cygni geminis qua partibus hæret

Cygnus ab Hercule interficitur.

Ceruicem tetigit mediam, nexusque reuulsit
Queis galea & clypeus coeunt, qua cæde solutis
Neruorum uinclis, sed adhuc cũ murmure linguæ

In

In terram pronus cecidit, ceu uicta ſecuri
Sternitur infando gemitu decidua quercus.
Ac uelut icta ſonat metuendo fulmine cautes,
Sic terræ incubuit, magno ſimul arma cadentis
Increpuêre ſono: cumq́; expiraſſet, in ipſum
Extemplo Alcides Martem ſe uertit, & acres
Gradiuo intendens oculos crudele tuetur.
Vt leo qui ſæuis prædam forte unguibus hauſit, Cōparatio.
Mox in diuerſas illam trahit undiq; partes,
Æthereas animam donec diffundat in auras,
Et furit irarum plenus, circúmque uolutat
Circa oculos, toruū quiddam offenſumq́; tuentes:
Hinc cauda atq; illinc humeros & terra flagellās,
Sanguineisq; putrem pedibus conuoluit arenam,
Vt facile aſpectum contra uereantur euntes.
Haud alium Alcides Marti ſeſe obtulit, ut qui Hercules cum Marte congredi-
Æſtuat ingenti pugnæ correptus amore. tur.
Ipſe quoq; ex alia ueniēs Mars parte propinquat
Alter in alterius ſtringentes pectora ferrum.
Ac uelut excuſſo reſoluta è uertice cautes
Excidit, & longum ſaltu defertur in orbem
Dum cadat, & medium feriens in uallibus agmen Græcorum more alias

Sed Iouis Ægiochi soboles ueneranda præibat
Alciden Ioue patre satum, manibusq; ferebat
Ægida terrificam densa caligine circum
Nube superfusa tectam, qua freta superbum
Pallas Marti. Ingreditur tali uerborum fulmine Martem.
Siste Gradiue iras dextramq; quiesce minacē,
Herculea spolium de cæde merebere nunquam,
Clara nec eripies nato Iouis arma perempto.
Quare age discedas aliò conuersus ab armis,
Ne miscenda mihi quoq; sint noua prælia tecum.
Sic ait, ast nihil his duri indignatio Martis
Flectitur, exuperat magis ægrescitq; monendo.
Ingressusq; iterum longe uiolentius hostem
Si qua fata sinant stygias missurus ad undas,
Extinctiq; etiam spolium rapturus, in illum,
Ergo manus iterum uertit, ferrumq; tetendit
In clypeum, cuius subito est sine uulnere telum
Palladis armigeræ dextra auertente repulsum.
Iratus diua Mars auxiliante perisse
Tam bene conceptū iaculū: rursum obuius ensem
Arripit, atq; ipsum fertur furibundus in hostem
Amphitryoniadem: uerum ille interritus omnes
Mars ab Hercule in femore unineratur. Excipit incursus, femorisq; ubi uidit apertam
Nec tectam clypeo confixit arundine partem.
Ingentem clypeum, magniq; uolumina scuti

Ictu

Ictu tam uadio media intercidit, at ille
Protinus incubuit madidæ ſuperatus arenæ:
Accurrunt Pauor atq; Metus, dominūq; iacentē
Excipiunt, tolluntq; ſolo, corpusq; uolanti
Imponunt alacres plauſtro, ſurſumq; citatis
Ad ſuperos portantur equis, & in aſtra leuātur.
Tum ſatus Alcmena ſocio comitante Iolao,
Exuuijs Cygni pariter ſpolijsq; potiti,
Aſcendere citi currum Trachina petentes
Mœnia, ſe Pallas dea non mortalis in aſtra
Erigit, & ſummi petit ardua tecta Tonantis.
Interea cæſo crudeli uulnere nato
Iuſta facit Ceyx, & plebs ea funera paſsim
Mœſta ſequebatur loca quæ uicina tenebat.
Mirmidonumq; urbē celebrémq; habitabat Iolcū,
Et Ceyca urbes Helicéque Arnéq; iuuabant
Horrendum generi funus deflere perempti.
Cuius & euertit tumulum populator Anaurus
Hybernis auctus pluuijs niuibusq; reſurgens.
Hoc Latonæ illi natus mandarat Apollo
Quòd qui pendebant centum Taurilia Delphis
Annua, crudeli dextra ſpoliaſſet adortus

Ceyx Cygno iuſto funebria facit.

❡AD PETRVM NANNIVM, & Iacobum Latomum.

PAnnonia uates uos Ramus ab urbe salutat,
Vltima Germano quæ stat in Imperio.
Quámq; Getæ toties Scythicis petière Sagittis,
Et dici Latio more Vienna solet.
Incolumis ualeo, quanquàm uix ista ualere
Quæ uideo ante oculos stare pericla, sinant.
Austria ubiq; armis & aperto marte patescit,
Dura pharetrato bella mouente Geta.
Tygris ut in summis furit incita montibus, útque
Æstuat amisso fœta leæna uiro:
Sic ferus Euxino ducens à littore Thraces,
Turca per Austriacū Marte uagatur humū.
Cui nisi mox sumptis cum Cæsare uiribus, omnes
Occurrent Latij Teutoniciq; duces:
Cogetur Lybicis Europa subacta Tyrannis,
Barbaricum famulo uertice ferre iugum.
Altera sollicitat nostram formidine mentem,
Altera plus isto causa timenda malo.
Attulit huc nuper cæli contagio sæuam,
Qua nihil in toto est tristius orbe luem.
Quod modo si pergam narrare, uidebitis ardens
Quàm prope sit nostrum pestis adorta caput.

Nuper

Nuper ut à cœna uinóq; meracius hausto,
Composui placido membra leuanda thoro:
Molliter abrupit cœptam nox atra quietem,
Cum plus aut medium Luna teneret iter.
Inueni attonita plenam formidine mentem,
Atq; thorum lachrymis immaduisse meis.
Iámq; fugax tenebris oculos ludebat imago,
Et terror qualem somnia noctis habent.
Ipsáq; uicinas pestis quæ accenderat ædes,
Altera solliciti causa timoris erat.
Cœperat admonitu tanti mens ægra pericli
Deficere, & subito frigore pectus agi,
Cum subito exilui, non est timor iste fouendus,
Non est hæc, dixi, pestis alenda metu.
Illisusq; silex ferro mihi præstitit ignem,
Et lumen præceps sumpta lucerna dedit.
Mox quoq; Nasonis ter quinq; uolumina sumpsi
In trepidas, ut erant, flénsq; geménsq; manus.
Ecce sub aspectum mihi se liber ille ferebat,
Qui medium à decimo bisq; duobus habet.
Mox furor inuenit meus hic alimenta, dabásq;
Materiam nostris inuide Naso malis.

Iámque intus sensi nigrum trahere ossa cruorem,
Et carpi infesto uiscera adusta malo.
Ante ea quàm magnas caperet contagio uires,
Consulta est medici docta poténsque manus.
Qui mox lætali turgentem sanguine uenam,
Illo quem primùm repperit ense secat.
Viscera paulatim sensi mea tabe leuari,
Atque ægra ad uires membra redire suas.
Inde sub incudem chartam calamúmq; uocaui,
Ista rudi ut uobis carmina Marte darem.
Quos casum nescire nephas communis amici
Credebam, & fati parte carere mei.

AD IACOBVM LATOMVM iuniorem, de Psalmis ab eo versis.

HEbræi partim diuina poëmata uatis
Fecisti in Latios molliter ire pedes.
Fecisti, pergas, diis fortunantibus, in te
Quàm mala præcipiti Parca furore cadat,
Aut iusto semper colophone poëma carebit,
Et qui perficiat cætera, nullus erit.
Nec tantū assumet quisquàm sibi, ut addere tētet
Carmina carminibus æqua futura tuis.
In quibus & uires atque ornamenta, fidemq;
Et quicquid uates summus haberet, habes,

GRÆCA LATINIS
eſſe coniungenda.

A Græcis fons eſt & origo ꝑfecta loquēdi,
A magno ueluti flumina cūcta mari.
Illinc ſummorum fluxit prudentia uatum,
Illinc irriguo fonte latina cadunt.
Ergo græca monet rectè iungenda latinis
Tullius, à primis puberibusq́; comis.
Vtq́; uno pariter permixta tenore bibantur,
Alteraq́; alterius lingua iuuetur ope.

GVILHELMVS COTVRnoſſius in Clypeū Heſiodi verſum, à Ioanne Ramo.

TRūca uidēs Italū ferri ſua ſcripta per orbē,
Omnia nec Latio carmine uerſa legi.
Aſcræus gemuit uates: Et quid iuuat, inquit,
Sic mea truncato corpore ſcripta rapi?
Progenies ſuperum, & fratri quæ ſcripta colono,
Auſonios olim uerſa iniere pedes.
Alcidæ Clypeus Cygnæaq́; bella ſuperſunt,
Gloria quæ noſtri prima laboris erant.
Omnia uel Latium legat aut intacta relinquat,

Senſim.

¶ LOVANII,
Ex officina Reyneri Velpij Dieſtenſis
Typo· Iurati.

An. M. D. LIII.
Men.Mar.